

MUISTELUSALKUT

Suomen ortodoksinen kirkkomuseo
Marja Louni

SADUTUS

”Kerro satu, minä kirjaan sen sanasta sanaan, luen sen sinulle ja voit lopuksi korjata sitä, jos haluat.” (Karlsson, 2003)

Sadutuksen ideana on, että sadutettava kertoo tarinaa, jonka kuuntelija kirjaa ylös sanasta sanaan. Saduttaja ei puutu siihen mitä ja miten sadutettavat kertovat ajatuksistaan. Tarina voi olla yhden lauseen mittainen tai monta sivua pitkä. Se voi olla runo tai dialogi. Tarina voi edetä loogisesti alusta loppuun tai se voi olla ajatuksenvirran tuottama pätkä epäloogiselta tuntuvia ajatuksia.

Sadutus on tapahtuma, joka vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja antaa mahdollisuuden kuunnella ja tulla kuuluksi. Sadutusta voi käyttää niin lasten kuin aikuisten ja ikääntyneiden kanssa. Suomen ortodoksisen kirkkomuseon kaksi muistelusalukua toimivat muistin aktivoimisen apuvälineinä. Elämän tärkeisiin tilanteisiin ja vaiheisiin liittyvä muistelu ja aivojen aktivoiminen on hyväksi muistille. Kun salukuja käytetään pienessä ryhmässä, tukee tapahtuma ryhmän sisäistä vuorovaikutusta. Onnistuessaan prosessi tuottaa elämyksiä ja on palkitseva niin ohjaajan kuin ohjattavankin näkökulmasta.

MUISTELUSALKUT

Tästä salukusta löytyy kehystetty kuva mitrasta, joka kuuluu kirkkomuseon kokoelmiin. Mitra on ortodoksisen kirkon piispojen käyttämä päähine. Sen rinnalle salukkuun on koottu muita vanhoja päähineitä, joita käytetään muistelun apuvälineinä. CD-levyllä on tonttuhattuun liittyvä Joulukirkkoon -laulu sekä kesähattuihin ja ylioppilashattuun liittyvät laulut Gaudeamus igitur ja Suvivirsi. Lisäksi salukussa on kirja, johon sadutuksen tuloksena syntyvät tarinat ja muistot kirjoitetaan.

Tämän salukun teemana on luonto ja metsä. Salukusta löytyy kirkkomuseon kokoelmiin kuuluva kehystetty kuva Serafin Sarovilaisen ikonista. Hän on ortodoksisessa kirkossa kunnioitettu pyhä, joka eli suurimman osan elämänsä metsän keskellä. Salukussa on erilaisia kuvaan liittyviä aistimateriaaleja: eläimiä, käpyjä, sammalta, huovutettu linnunpesä, tuoksupurkkeja ja metsän ääniä CD-levyllä. Lisäksi salukussa on kirja, johon sadutuksen tuloksena syntyvät tarinat ja muistot kirjoitetaan.

TYÖSKENTELYN ETENEMINEN

- Sadutusta varten kootaan pieni ryhmä, jonka maksimikoko on noin 5 henkeä.
- Salukusta löytyvään kirjaan kirjoitetaan työskentelyä ohjaavan henkilön nimi, päivämäärä ja työskentelypaikka.
- Kirjasta varataan kullekin osallistujalle oma tyhjä sivu, jonka yläreunaan osallistujan nimi ja ikä kirjoitetaan. Muistelutilanteesta saattaa muodostua vilkas keskustelu. Kun kullekin osallistujalle on varattu oma sivunsa, on ohjaajan helpompi kirjata muistot ylös kunkin muistelijan omalle sivulle.

- On hyvä kertoa, että kertomukset ja muistot kirjataan ylös juuri sellaisena kun osallistujat ne esittävät.
- Sadutus aloitetaan tutustumalla isoon kehystettyyn kuvaan.
- Johdannoksi ohjaaja voi kertoa, että kuvan henkilö eli metsän keskellä eläinten kanssa. Kuvaan tutustumisen aikana kuunnellaan CD-levyllä olevia metsän ääniä ja tutustutaan salkusta löytyviin eläimiin.
- Tekemällä kysymyksiä ohjaaja rohkaisee kuulijoita kertomaan omista metsään ja eläimiin liittyvistä muistoista.
- Kuulijoilta voi kysellä tunnistavatko he mistä äänistä on kyse ja ovatko he nähneet luonnossa salkusta löytyviä metsän eläimiä. Milloin ja missä kohtaaminen on tapahtunut ja mitä muistoja niihin liittyy.
- Tuoksupurkkien äärellä on mukava pohtia, tunnistaako kukaan mikä tuoksu on kyseessä. Onko tuoksu hyvä vai paha? Millaisia muistoja tuoksu herättää?
- Tutkikaa pussukat ja laatikot, mitä niistä löytyy?
- Kuulijoilta voidaan kysyä onko heidän kotipaikkansa sijainnut metsän lähellä, ovatko he lapsuudessaan liikkuneet metsässä ja millaisia metsään liittyviä muistoja heillä on.
- Ohjaaja ei puutu keskustelun etenemiseen millään tavoin, jos se lähtee etenemään omaa rataansa.
- Mikäli kuulijoilla ei ole erityisiä metsään liittyviä muistoja ja he tarvitsevat lisää rohkaisua muistojensa jakamiseen, voidaan keskustelua johdatella lapsuuden ja nuoruuden ympäristöön. Ohjaaja voi pyytää kuulijoita kertomaan millainen koti heillä on ollut ja missä se on sijainnut. Ketä perheeseen kuului, oliko perheessä eläimiä ja millaista elämä ennen vanhaan oli?
- Ohjaaja kirjaa kuulijoiden kertomat muistot heidän nimillä varustetuille sivulle sitä mukaa kun he niitä kertovat.
- Ehtiäkseen kirjoittamaan kaiken, ohjaaja voi joutua pyytämään kertojaa odottamaan hiukan. Hän voi myös esittää tarkentavia lisäkysymyksiä, jotta saa kirjoitettua asian juuri siten, kun kertoja on sen tarkoittanut.
- Lopuksi muistot luetaan osallistujille. Kertojat saavat tehdä korjauksia tai tarkennuksia, jotka ohjaaja kirjaa ylös.

Sadutuksen jälkeen ohjaajan toivotaan kirjoittavan kirjaan kommentteja. Miten sadutus onnistui, kuinka aistimateriaaleja hyödynnettiin ja oliko niistä iloa? Kaikki kommentit ja kehittämisideat ovat erittäin tervetulleita!

TÄRKEÄÄ

- Työskentelyä varten on hyvä valita rauhallinen ja intiimi tila.
- Tuokion aloittaminen ja päättäminen selkeästi, mutta rauhallisesti, on tärkeää.
- Ohjaajan tulee osoittaa kiinnostustaan ja haluaa kuunnella mitä ohjattavat kertovat.
- On annettava mahdollisuus osallistua ilman, että on itse ollenkaan äänessä. Pelkkä kuuntelu ja seuraaminen on yksi osallistumisen tapa.
- Jos esiin tulee surullisia asioita, on hyvä pitää yllä toivon näkökulmaa ja auttaa löytämään mieltä ilahduttavia ja luottamusta elämään vahvistavia asioita.
- Muistelun aikana osallistujat voivat myös käyttää kuvallista ilmaisua ja piirtää tai maalata. Joillekin kuvallinen ilmaisu on helpompaa, kuin sanallinen.

Jatkotyöskentelyideoita

- Jatkotyöskentelyä varten tarina on hyvä kopioida itselle.
- Tarina voidaan esittää toisille esimerkiksi pantomiimina.
- Tarinaa voidaan käyttää hyväksi Kuopion kaupunginteatterin teatterilaatikoiden työstämisessä. Teatterilaatikon avulla tarina lavastetaan ja näytellään.
- Tarinaa voidaan jatko työstää myös piirtämällä ja askartelemalla.
- Aistimateriaaleja voi hyödyntää jatkotyöskentelyn yhteydessä. Niiden avulla on helppo palata aiemmin tehdyn tarinan tunnelmiin.

SALKKUJEN SISÄLLÖT (sinisellä merkityt ovat tämän salkun sisältö)

1. **Mitra**, päähine, jota käyttävät ortodoksisen kirkon piispat.
  - Hattuja: turkishattu, huopahattu, hellehattu, ylioppilashattu, lotta hattu jne. yhteensä 15 hattua
  - CD-levyllä: Gaudeamus igitur, Suvivirsi, Joulukirkkoon
2. **Serafim Sarovilainen** eli suurimman osan elämästään puisessa erakkomajassa yhdessä metsän eläinten kanssa.
  - Käpyjä, sammalta, linnunpesä, muurahainen, ampiainen, pupu, pöllö, hirvi ja kettu
  - Tuoksu: mänty, metsämansikka
  - Äänet CD-levyllä: kävelyä metsässä, ampiaisia, pöllö, lintuja metsässä (tikka)
  - Kirja: Flora ja Fauna, kasvi- ja eläinaiheita ortodoksisen kirkon esineistössä

Muisteluskokkien laina-aika on max 6 viikkoa. Lainavaraukset :kirkkomuseo@ort.fi, puh. 020 610 0 264, 020 610 0262, 020 610 0265 tai 020 610 0263. Lainaaja voi noutaa salkun kirkkomuseolta osoitteesta Karjalankatu 1, sovittuna ajankohtana.

Laina-ajan päätyttyä salkku palautetaan Suomen ortodoksiselle kirkkomuseolle Palautusajankohdasta on sovittava museon henkilökunnan kanssa.